

4. Колоїз Ж. В. Українська okazionalna деривація: [монографія] / Ж.В. Колоїз. – К.: Акцент, 2007. – 310 с.

5. Мариненко П. І. Лексичні новотвори в сучасній іспанській мові: структурний та семантичний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.05 / П.І. Мариненко. – К., 2006. – 277 с.

6. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / [авт.-уклад. Селіванова О.О.]. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

7. Стишов О. А. Сучасне українське словотворення: основні тенденції розвитку // Мовознавчий вісник. Зб. наук. праць на пошану проф. К. Городенської з нагоди її 60-річчя. – Черкаси, 2009. – Вип. 8. – С. 135–146.

8. Турчак О. М. Okazionalizmi в мові української преси 90-х років ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О.М. Турчак. – Дніпропетровськ, 2005. – 19 с.

9. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови: [монографія] / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 351 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ДТ – «Дзеркало тижня», тижневик

ПіК – «Полїтика і культура», часопис

С – <http://sprotiv.org>

Т – Тиждень. ua, журнал

УМ – «Україна молода», газета

УПЖ – Українська правда життя, газета

Гаврилюк І. Л.,

канд. н. із соц. ком., доцент

Шелудяк Б. Т.,

магістрант

ТИПОЛОГІЯ І ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОГРАМ У ЖАНРІ ТОК-ШОУ

Узагальнено та систематизовано типологію програм у жанрі ток-шоу. З'ясовано, які з типологічних груп репрезентовано на українських телевізійних каналах.

Ключові слова: ток-шоу, типологія, класифікація, різновиди.

It was generalized and systematized the typology of programs in the genre of talk-show . It was found what kind of typological groups are represented on Ukrainian TV channels.

Key words: talk shows, typology, classification, varieties.

Найважливішу нішу з-поміж проектів різновекторного спрямування на українських телеканалах займає давно освоєний вітчизняними медійниками жанр – ток-шоу. У теорії соціальних комунікацій йому приділяють значну увагу. Проте й досі не узагальнено погляди науковців щодо типологізації ток-шоу, не з'ясовано, які і типологічних груп репрезентовані на українському телебаченні. Отже, порушене нами питання є актуальним.

Мета дослідження – узагальнити та систематизувати типологію програм у жанрі ток-шоу, з'ясувати, які з типологічних груп репрезентовано на українських телевізійних каналах.

Хронологічні межі дослідження – сезон 2013–2014 рр.

Виділення різновидів ток-шоу, на думку С. Акінфієва, дуже складне, оскільки «існує цілий ряд ознак другорядних, що не дозволяють розділити ток-шоу на чіткі групи ...» [1].

Відтак маємо безліч класифікацій, які відображають ті метаморфози, що відбуваються у сучасному медійному просторі, зокрема в жанрі ток-шоу.

А. Яковець виділяє такі види ток-шоу:

1. Розмовні видовища (ток-шоу).
2. Ігрові видовища (ігрові шоу).
3. Постановочні шоу [6, 30].

На жаль, автор не уточнює ті принципи, які брав за основу. Відтак викликає запитання, що журналістикознавець мав на увазі під «постановочними шоу», оскільки усі ток-шоу – це наперед сплановані телевізійні програми, в яких чітко прописуються тема, учасники, кількість глядачів тощо.

Водночас класифікація, презентована А. Яковцем, відбиває усі ті процеси міжжанрових модифікацій, які відбуваються у сучасному телевізійному просторі. Маємо на увазі поєднання в програмах ознак талант-шоу і ток-шоу, що у результаті дають постановочні шоу («Битва хорів» («1+1»), «Голос країни» («1+1»), або ж ознак гри та ток-шоу, у результаті чого перед глядачем постає новий формат – ігрове шоу («Мій зможе» («1+1»), «Хто зверху?» («Новий канал»).

Є. Ларіна пропонує ток-шоу класифікувати: 1) за типом ведучого; 2) за наявністю телеаудиторії в студії; 3) за характером участі телеаудиторії в обговоренні в студії та іншими ознаками [3].

Науковець говорить, що ведучий ток-шоу може виступати у двох іпостасях, виявляючи при цьому різні статусно-рольові характеристики: 1) ведучий-інтерв'юер; 2) ведучий-модератор [3].

Виконуючи роль інтерв'юера, ведучий не тільки ставить запитання запрошеним на передачу людям, він плавно і точно спрямовує потік їхніх думок, позначає постановку проблеми, продумує можливі висновки, коментує, що відбувається в студії, висловлює свою точку зору. Аналіз ток-шоу засвідчив, що у цій ролі ведучий виступає, як правило, у тих програмах, де розглядаються соціальні питання. До цієї групи відносимо такі ток-шоу, як: «Моя хата скраю» («1+1»), «Стосується кожного» («Інтер»), «Говорить Україна» («Україна»), «Один за всіх» («СТБ») тощо.

Роль ведучого-модератора дещо інша. Модератор також ставить запитання учасникам ток-шоу, які мають, як правило, протилежні точки зору, але не висловлює власної думки. Він стежить за розподілом часу, які витрачають учасники на вираження думок. До ток-шоу другої групи відносимо програми «Майдан. Точка відліку» («Україна»), «Свобода слова» (ICTV), «Шустер Live» («УТ-1»). У цій ролі ведучий виступає, як правило, в політичних ток-шоу.

За наявністю телеаудиторії у студії пропонуємо виділяти такі різновиди ток-шоу:

1. Ток-шоу за участю телеаудиторії в студії.
2. Ток-шоу без телеаудиторії в студії.

Перша група ток-шоу на українських телеканалах найбільша кількісно, оскільки наявність глядачів у студії є базовою ознакою цього різновиду програм. До такого різновиду належать програми «Моя хата скраю» (1+1), «Школа доктора Комаровського» (Інтер), «Все буде добре» (СТБ), «Майдан. Точка відліку» (Україна), «Свобода слова» (ICTV) тощо. Проте останнім часом інтерактивність ток-шоу отримує дещо інший характер: телевізійні канали прагнуть до скорочення учасників у програмах, їх зі студії переміщують у позастудійний простір. Відтак виражати думки вони можуть у соціальних мережах, за допомогою SMS-голосування, телефонними дзвінками. До групи, яка передбачає інтерактивний зв'язок із телеаудиторією, що перебуває за межами студії, належать програми «Алло, лікарю!» (Тоніс), «Сьогодні про головне» (ТВІ), «Место действия с Матвеем Гананольским» (112) тощо.

Класифікувати ток-шоу за кількістю учасників, які беруть участь у ньому, та кож пропонує А. Яковець. Відповідно до цього, він виділяє такий різновид ток-шоу, як «сам на сам» [6, 30]. На жаль, науковець не пояснює, що має на увазі під вищезазначеним різновидом.

За характером участі телеаудиторії в обговоренні в студії В. Захаров виділяє дві моделі ток-шоу:

1. Ток-шоу, де глядачі пасивні. У цій моделі глядачі створюють лише шумовий супровід: аплодують, свистять та іншими способами висловлюють своє ставлення до подій на знімальному майданчику.

2. Ток-шоу, де глядачі активні. У цій моделі глядачі досить активно обговорюють питання [2, 9].

В українському телевізійному ефірі значно переважає перша група ток-шоу. Швидше за все, це можна пояснити тим, продюсери бояться давати слово публіці. Краще мати на шоу контрольовану аудиторію. Хоча інколи продюсери відходять від стандарту і дають глядачам висловитися, як, це буває у програмах «Шустер LIVE» (УТ-1), «Свобода слова» (ICTV).

С. Акінфієв виокремлює різновиди ток-шоу за такими критеріями:

1. За аудиторним принципом – адресні:

- «жіночі» ток-шоу, де обговорюються ті питання, які цікавлять або можуть зацікавити лише жінок, – це особисте життя, мода, краса, здоров'я, кар'єра. Проблема, що розглядається, зазвичай висвітлюється крізь призму жіночого бачення світу, героями таких оповідань є жінки, ведуть передачі також жінки;

- «сімейні» ток-шоу, які орієнтовані на сім'ю. У них обговорюються проблеми, однакові для обох статей, учасниками в однаковій мірі є як чоловіки, так і жінки. Передачі подібного спрямування популярніші за попередні завдяки більшому розмаїттю тем і можливостей вивчити проблему з різних точок зору;

- вузькоспеціалізовані, найчастіше музичні ток-шоу. Тематика – музика, шоу-бізнес, сучасні субкультури. Етичний критерій передбачає розподіл на дві групи, відповідно за морально-етичним контентом і оформленням передачі.

2. За морально-етичним критерієм:

- передачі, що роблять акцент на скандалах, конфліктах, найчастіше на бійках учасників. Суть програми, як правило, не в пошуку рішення, а в самому обговоренні проблеми, що передбачає розподіл ток-шоу на групи відповідно за тією аудиторією, якій вони призначені;

- програми, в яких намагаються уникати обговорення «жовтих» тем, відкритих конфліктів у студії. При всій своїй розважальності вони допомагають учасникам знайти вихід із ситуації, вирішити проблеми, дати потрібну пораду [1].

Основну підгрупу ток-шоу становлять програми сімейної тематики. До цієї підгрупи, наприклад належать ток-шоу «Про життя» (Інтер), «Право на зустріч» (Інтер), «Один за всіх» (СТБ), «Говорить Україна» (Україна), «Все буде добре» (СТБ), «Моя хата скрау» (1+1).

Досить велику групу на українському телебаченні займають «жіночі» ток-шоу: «Холостяк. Як вийти заміж» (СТБ), «Легко бути жінкою» (УТ-1), «Шоумонроу» (К-1).

Аналіз розважального контенту дає підстави виділяти у групі «адресних» ток-шоу ще такі різновиди, як молодіжні та для літніх людей. Спілкування з молодим поколінням лежить в основі концепції програми «Нащадки» (УТ-1). Ток-шоу «Надвечір'я» (УТ-1) розраховане на таку аудиторію, як літні люди.

Сенсаційність та шокковість – головні принципи сучасної журналістики. Відтак в ефірі українських телеканалів презентована достатня кількість ток-шоу, в яких акцентується увага на певних конфліктних ситуаціях. Водночас потрібно за-

значити, що в них не продукуються відкриті бійки, відверта «жовтизна». І це є особливістю українських ток-шоу. До програм, в основі концепції яких закладено сенсаційність, конфліктність, відносимо «Про життя» (Інтер), «Право на зустріч» (Інтер), «Один за всіх» (СТБ), «Говорить Україна» (Україна), «Моя хата скраю» (1+1) тощо.

Меншу кількість становлять ток-шоу, які не акцентують увагу на конфліктних ситуаціях. Аудиторія таких передач більш стала, досвідчена та інтелігентна. Прикладом такого різновиду є ток-шоу «Ронін» (Тоніс), «Досвід з Наталією Семенченко» (УТ-1).

За формою пропонуємо виділяти такі різновиди ток-шоу, як:

1. Ток-шоу у формі інтерв'ю.
2. Ток-шоу у формі дискусії.

Ток-шоу у формі інтерв'ю розгортається за таким сценарієм: ведучий і глядачі (це здебільшого експерти) ставлять запитання гостю програми. До ток-шоу у формі інтерв'ю належать «Стосується кожного» («Інтер»), «Говорить Україна» («Україна»), «Один за всіх» («СТБ») тощо.

Формула ток-шоу у формі дискусії відбувається як групове обговорення заявленої у програмі теми, ведучий виступає як модератор дискусії. До таких програм можемо віднести «Шустер Live» (УТ-1), «Майдан. Точка відліку» (Україна), «Свобода слова» (ICTV) тощо.

За періодичністю виходу (відповідно до класифікації А. Федорової, яку вона пропонує для політичних ток-шоу [5]) пропонуємо виділяти:

1. Щоденні (найчастіше – вечірні, у прайм-таймі).
2. Щотижневі (підсумкові).
3. Під конкретну дату чи подію.

Найбільшу групу становлять щотижневі ток-шоу – «Майдан. Точка відліку» (Україна) – щоп'ятниці, «Свобода слова» (ICTV) – щопонеділка, «Жди меня. Украина» (Інтер) – щопонеділка, «Школа доктора Комаровського» (Інтер) – щосуботи, «Один за всіх» (СТБ) – щонеділі тощо.

До щоденних можемо віднести ток-шоу «Шустер LIVE» (УТ-1), «Знай більше» (112), «Говорить Україна» (Україна), «Все буде добре» (СТБ) тощо.

Рідко на українських телеканалах транслюються ток-шоу під конкретну дату чи подію, або ж так звані разові ток-шоу. Це здебільшого події програми, оскільки в них обговорюються події, що відбулися чи мають відбутися в певний час. До таких можна віднести ток-шоу «Профутбол» (2+2) «Футбольный код» (УТ-1), «Третий тайм» (ICTV) та ін., присвячені Євро-2012.

Як бачимо, за основу класифікації науковці беруть різні критерії: тип ведучого, наявність телеаудиторії, характер участі телеаудиторії в обговоренні питань, аудиторний принцип тощо. Проте, на нашу думку, першочергово потрібно звертати увагу на таку складову, як тематика.

За тематичним принципом пропонуємо виділяти такі типи ток-шоу:

1. Суспільно-значущі (соціальні).
2. Політичні.
3. Психологічні.
4. Спеціалізовані.

Найкраще соціальні теми розкриваються через формат шоу. Група соціальних ток-шоу – одна з найчисленніших на українських телеканалах: «Один за всіх» (СТБ), «Про життя» (К-2), «Говорить Україна» (Україна), «Моя хата скраю» (1+1), «Жди меня. Украина» (Інтер) тощо.

Політичні ток-шоу порушують, відповідно, теми, які стосуються внутрішньо-та зовнішньополітичного життя країни. В українському телеєфірі презентовані

такі політичні ток-шоу: «Свобода слова» (ICTV), «Шустер LIVE» (УТ-1), «Майдан. Точка відліку» (Україна) тощо.

Контент психологічних ток-шоу – це показ особистого, часто потаємного, дослідження людської психології. До психологічних ток-шоу відносимо такі програми: «Детектор брехні» (СТБ), «Будь по-твоєму» (К-2).

Тематичний діапазон спеціалізованих ток-шоу дуже широкий. Вони можуть стосуватися різних тем. Найчастіше у спеціалізованих ток-шоу говорять про здоров'я, кулінарію, виховання дітей, спорт тощо. Це можуть бути програми, які розкривають певні теми, так і такі, де порушують безліч тем водночас. До спеціалізованих ток-шоу відносимо програми «Школа доктора Комаровського» (Інтер), «Все буде добре» (СТБ), «Сімейний розмір» (К-2), «Модний вирок» (К-2), «Ікона стилю» (ТЕТ) тощо.

Особливістю останніх телевізійних сезонів на українському телебаченні є формування нового формату ток-шоу – пост-шоу. На жаль, у теорії соціальних комунікацій цей різновид ще не був описаний, не внесений до класифікатора.

Відповідно до назви, пост-шоу – це такий різновид програм, який супроводжує (є логічним завершенням) іншої розважальної програми. Основне коло проблем у таких програмах – всі ті теми, які порушувалися або ж не були висвітлені у реаліті-шоу. На українських телеканалах це програми «Холостяк. Як вийти заміж» (СТБ), «Ревізор. Страсті за ревізором» (Новий канал) тощо.

Як бачимо, на сьогодні немає єдиної класифікації ток-шоу, питання типології цього жанру залишається відкритим. Таке становище пояснюємо тим, що цей жанр розвивається, трансформується. Еволюціонування жанру «розмовного телебачення» сприяє осмисленню тих процесів, що відбуваються у сучасному телепросторі. Однією із суттєвих ознак функціонування ток-шоу на українському телебаченні є й те, що їхній типологічний контент постійно розширюється.

БІБЛІОГРАФІЯ:

1. Акинфиев С. Н. Жанровая структура российского развлекательного телевидения : автореф. диссертации на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.10 [Электронный ресурс] / С. Н. Акинфиев. – Режим доступа : http://www.mediagram.ru/netcat_files/108/110
2. Захаров В. В. Жанры радио- и тележурналистики / В. В. Захаров. – Тамбов : Изд-во ГОУ ВПО ТГТУ, 2010. – 16 с.
3. Ларина Е. Г. Ток-шоу как жанр телевизионного дискурса и его конститутивные признаки [Электронный ресурс] / Е. Г. Ларина. – Режим доступа : volsu.ru/Student/institutes...proflang/employees...
4. Могилевская Э. Ток-шоу как жанр ТВ : происхождение, разновидности, приемы манипулирования [Электронный ресурс] / Э. Могилевская // Научно-культурологический журнал RELGA. – 2006. – № 15. – Режим доступа : <http://www.relga.ru/>
5. Федорова А. Синдром «П'ятниця вечір» у політичних ток-шоу України [Електронний ресурс] / Анастасія Федорова // Режим доступу : <http://www.social-science.com.ua/article/825>
6. Яковець А. Розмовні видовища: визначення і класифікація / А. Яковець // Магістеріум. Журналістика. – 2006. – Вип. 22. – С. 29–32.